

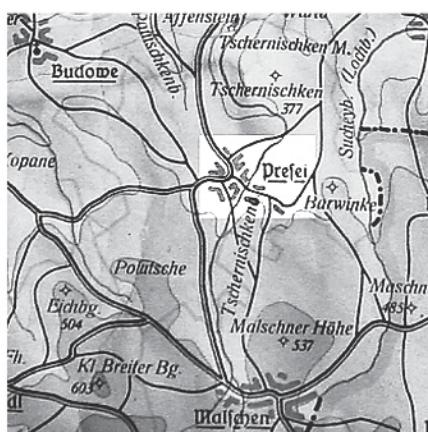
BŘEZÍ

(*Presei, Presey*) - 320 - 380 m. n. m. - Slovanská okrouhlíce (dle některých pramenů z 9. - 10. stol.) protnutá serpentínou silnice vedoucí ze **Svádova** (*Schwaden*) do **Malečova** (*Malschen*) ubíhající nad údolím vodotečeč **Olešnického potoka** (*Tschernischen Bach*) a **Bahniště** (*Panischkenbach, Schwarz Bach*) leží vysoko nad krajinou, necelých 6 km vzdušnou čarou jihovýchodně od centra Ústí n. L. Rozhodně patří ke starším osídlením Ústecka, není zřejmě ovšem zase tak stará, jak se dosud řada auto-

rů domnívala. Mnozí totiž jméno spojovali s lokalitou neznámé polohy 'Breza', též 'Břieza', jež byla jedním ze 14ti míst, jež kníže **Sptyhyně II.** (*1031 - †28. 1. 1061) daroval r. 1057 kolegiátnímu kostelu sv. Štěpána v **Litoměřicích** (*Leitmeritz*). Pravděpodobnější je, že se objevila až později na území, které získal neznámo jak velmož Hroznata z Peruce (*Perutz*), řečený **Kaderavý**. Ten ji pak spolu se Svádovem, **Kojeticemi** (*Kojeditz*), Horními Zálezly (*Salesel*), Pohořím (*Pohorz*), Tašovem (*Taschow*) a **Proboštovem** (*Proboscht*) za vlády **Soběslava II.** (1174 - 78) daroval johanitskému rádu. Později přešla do područí pražského biskupství a r. 1337 ji biskup **Jan IV. z Dražic** (*cca 1250/51 - †5. 1. 1343) společně se 7 dalšími vesnicemi vyměnil s roudnickým augustiniánským klášterem za 6 vsí v okolí **Tuchomyše** (*Schönfeld*). Nedlouho nato ji utržili Vartenberkové a s **Velkým** (*Gross Priesen*) i **Malým Březnem** (*Klein Priesen*), Malečovem, **Budovem** (*Budowe*), **Valtířovem** (*Waltirsche*) i ostatními dědinami připojili k panství nově založeného hradu **Varta** (*Warta*). Od 70. let ji držel **Beneš z Liběšic**, r. 1397 již však opět patřila Vartenberkům. Od r. 1402 měla na Březí (ale i jiných vsích) zapsáno věno **Markéta**, vdova po **Zdimíru ze Sedlce**. (Údajně se dnešní název datuje od 15. stol. a vyjadřuje osadu v březovém háji či vedle něho. v r. 1716 se figuruje jako Bresey. Dříve se práv v okolí vyskytovala lučina označovaná jako Březina [*Preschine*.]) Po zániku Varty bylo připojeno ke Svádovu. Při dělení bratří ze Salhausen r. 1568 dostal svádovský majetek s Březím **Jiří Rudolf** a po jeho smrti r. 1577 jeho sourozenci **Jindřich Abrahám** a **Kryštof**. Zatímco staršímu připadl Svádov, mladší Kryštof obdržel finanční částku a Březí s Malečovem, z čehož poté ustavil malý šlechtický statek, kde přiznal r. 1580 manželce **Marii** rozené z Wiessbachu věno ve výši 1.000 kop českých grošů. Zemřel ale již rok poté (1581) v pouhých 34ti, sice za hranicemi českého království (v Drážďanech), pohřben však byl v kostele rodového dominia, ve Svádově, dochoval se tu náhrobek. Březí s Malečovem se pak vrátilo do rukou Jindřicha Abraháma. Ten r. 1581 vy-

Presei im Mittelgeb. Sudetenland

platil vdově Marii podíl 500 kop českých grošů, ale skonal již léta následujícího (1582) a ves se tudíž od té doby opět stala nedílnou součástí svádovského a jiných větších statků. Z přehledu vývoje plyne, že neustále náležela k významnějším jméním, pouze na přel. 70. a 80. l. 16. stol. krátkodobě fungovala jako centrum drobného šlechtického zboží. Kryštof tu tehdy nechal zřídit poplužní dvůr, k čemuž byly zabrány 4 z 11ti poddanských usedlostí. Přímo ve dvoře povstala tvrz, kde ovšem dlel jen velice krátce, po jeho brzkém úmrtí a posléze spojení se Svádovem ji majitel rezidenčně neužívali. Nadále sloužila zřejmě jen účelům správním. Zmínky ve starší literatuře, že zde do r. 1643 přebýval **Wolf Albrecht** (†1654), bratr posledního svádovského

SEVERNÍ POLABÍ

MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž NA ÚSTECKU

majitele Gottfrieda Konstantina ze Salhausen, a později až do r. 1676 jeho příbuzný Volf Arnošt z Weissenbachu (†1676), se dodnes nepodařilo doložit. Přesné umístění a stavební podoba nám dosud uniká. Jelikož byl dvůr zrušen na přel. 18. a 19. stol., nepodává o pozici informaci ani katastrální mapa z r. 1843. Starší pisatelé předpokládali, že v oblasti tvrze vznikla nová myslivna (nyní čp. 23), v místech pivovaru budova čp. 20 a obdobně byly přestavěny i zbývající součásti staršího vrchnostenského hospodářství (na pozemku ovčína vyrostlo čp. 29, hájovnu nahradilo č. 7). Terénní průzkum ovšem neprokázal, že by se ve zmiňovaných prostorách dochovaly stopy po starších konstrukcích. Samotné čp. 23, stojící takřka uprostřed dnešní zástavby, je obdélný přízemní objekt s několika světnicemi, z nichž 1 je kryta klenbou valenou a další plackovou. Prvotní tvrz zřejmě byla bezbytku odstraněna a zbudována stavba nová. v r. 1631 vtrhl na Svádovsko se svými a saskými válečníky švédský král Gustav II. Adolf (*19. 12. 1594 - †16. 11. 1632). Salhausenský kronikář mj. píše: 'Obrátili celý svádovský statek v trosky, uloupili koně, skot, ovce a jiný dobytek, vyplundrovali stodoly i vinné sklepy a odvlékli s sebou i všechn jiný majetek.' Obyvatelé se z lesů vrátili, až když se obojí vojsko jalo plenit Ústí. R. 1634 přitáhli Švédové podruhé, ve Svádově srovnali se zemí zámek a jiné budovy, stodoly i sýpky, stáje i chlévy. Popelem lehly i Kojetice, Budov, Malečov a Březí. v r. 1654 zde stálo 10 stavení - 7 sedláků, 2 malorolníci a 1 zahradník (od r. 1680 patřilo k panství ploskovickému), kdežto r. 1787 domů již 20. v r. 1930 tu žilo 215 obyvatel, r. 1939 už pouze 172 a před koncem 2. svět. války ve 40ti obydlních jen 170. Zdrojem obživy bylo odedávna zejm. ovocnářství, na což poukazuje bývalý název jedné z někdejších niv 'Steppen' (Ve Štěpech), jiný místní teritoriální termín 'Čihadlo' (Tschihadl) vypovídá o výskytu profese ptáčnické. Na nádraží, poštu a do školy se docházelo do Svádova. Ještě v l. 1945 - 59 samostatné Březí je od r. 1961 osadou Malečova (farnost Svádov), jehož současnými částmi jsou i Babiny I (Babina A), Čereniště (Tschersing), Horní Zálezly, Němčí (Nemschen), Pohorí, Proboštov, Rýdeč (Ritschen) a Řetouň (Rzettaun). Od r. 2003 je tu v provozu jezdecká farma Barbados nabízející výlety na koních spojené s možností péče o zvířata.

Při komunikaci ve středu osidlení se nachází obecní čtvrtková barokní kaple z r. 1780 s nízkým sedlovým zastřešením a rovným závěrem. v průčelí nesou pilastrovou výsečí zakončený štítem se zvonníčkem v otevřeném otvorem. Vchod zavírá segment s frontonem nad korunní římsou. Fasády členěni lizénové rámcem. Opravena byla v r. 1970. Za ní se zachovala zemědělská usedlost z r. 1815 s bobrovkami krytou sedlovou střechou a bedněnými štíty. Nedaleko za osadou se naprava při silnici směrem na Svádov a Olešnici (Waldschmitz) nachází drobná sakrální stavba (kovový křížek), do kamenného soklu je m. vtesáno vročení 1807.

Ottova encyklopédie z 1. 1. 1908: Březí (něm. Presei, Presey), ves t., na soujmenném potoku, hejt., okres a pošta Ústí nad L. (6 km jihových.), býv. panství a fara Svádov, mlýn, 34 d., 203 obyv. něm. (1880).

... Těž jdouce po silnici z Malešova do Svádova odbočíme před vesnicí Březím (Presay) po vozové cestě do Zbudova (Binové) [Byňov - Binow], odtud lesní pěšinou dolů do Vlkopes [Olšinky - Wolfschlinge]. - W. Wachsmann - Severní Polabí - Od Litoměřic až k Hřensku. Okolí měst Ústí n. L., Teplic, Litoměřic, Podmokel a Děčína - Česká Beseda v Ústí n. L. 1888

... Silnice z Velkého Března podle potoka Humlu [Homolský potok - Hammelbach] do vsi Vítova za 20 minut (něm. Wittal), cesta pokračuje vpravo (již z Března modrozlaté znač.) na výšinu Malešovskou [Malschne Höhe] (za 1 hod.) a sejdeme do Zálezlu, kde se těží výborné salonné uhlí, obsahující často čedičové tufy i partie podobné anthracitu... - České Sředohoří - II. opravené vydání - Jaroslav Křenek - nákl. KCST v Lounech 1929, tiskem Ant. Strombacha v Lounech, Tř. legionářů.

Fotografie Romana Häuslera.